

I. សេចក្តីផ្តើម

មនុស្ស និង ធម្មជាតិ តែងតែមានទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមក(បដិច្ចសមុប្បាទ) តាំងពីការកកើតទឹកដីព្រៃភ្នំរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ។ ឧទាហរណ៍ ពួកពនេចរ (Les Nomader) រហូតមកដល់ពួកតាំងទីលំនៅពិតប្រាកដ (Sédeutaires) ។ ដោយហេតុភូមិសាស្ត្រ ធាតុអាកាសតាមប្រទេសនីមួយៗមានលក្ខណៈផ្សេងៗគ្នា ដូចជាស្រុកខ្មែរសម្បូរដីមានដីជាតិ មានភ្នំ សមុទ្រ ទន្លេបឹងបួរ ខ្ពង់រាប ត្រី ម្រឹគ ព្រៃឈើគ្រប់ប្រភេទ ។ ហេតុនេះ ខ្មែរបានរស់ស្រួលដោយសារធម្មជាតិនេះមិនតិចដែរ។

ប្រទេសខ្មែរចេះតែរស់រវើកប្លែកៗ ពីមួយឆ្នាំទៅមួយឆ្នាំ ពីដំណាក់កាលមួយទៅដំណាក់កាលមួយទៀតមិនឈប់ឈរ ។ ដោយមានទន្លេមេគង្គ ទន្លេសាប ផ្តល់ទឹកនិងដីមានដីជាតិ មធ្យមជាតិ ភោគផល និងព្រៃព្រឹក្សាទាំងឡាយឲ្យចេះតែមានពណ៌បៃតងស្រស់រាល់ឆ្នាំ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ខ្មែរចេះតែមានមោទនភាព សុខភាព បញ្ញាញាណចេះដឹង គំនិតច្នៃប្រឌិតសន្លឹកសន្លាប់ពីធម្មជាតិ ។ ការដឹកស្រះ ធ្វើប្រឡាយ បារាយណ៍ អណ្តូង គ្រប់ទិសទីរហូតដល់សព្វថ្ងៃ ដែលជាចំណែកមួយដ៏ចម្បង នៃប្រព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច ។ នោះគឺវិស័យកសិកម្ម ដែលធ្វើឲ្យពាណិជ្ជកម្មខ្មែរឡើងកំរិតខ្ពស់ ក្នុងឧបទ្វីបឥណ្ឌូចិន ។ យើងធ្លាប់ដឹងហើយថា ខ្មែរបុរាណទទួលអារ្យធម៌ឥណ្ឌា ព្រហ្មញ្ញសាសនា និង ពុទ្ធសាសនា ។ ហើយយើងដឹងទាំងអស់គ្នាថា ខ្មែរមិនចេះតែទទួលអ្វីទាំងឯងតែឯងល់ទេ គឺទទួលអ្វីដែលត្រូវនឹងទស្សនៈខ្មែរ និងចំណូលចិត្តខ្មែរ ទើបខ្មែរទទួលដូចជាសាសនា សិល្បៈ ស្ថាបត្យកម្មក្តី ក៏ខ្មែរច្នៃប្រឌិតឲ្យទៅជាលក្ខណៈជាតិ ដូចជាក្បាច់រចនាលម្អនៅលើប្រាង្គប្រាសាទ វិមាន ផ្ទះ សម្ភារៈ ប្រើប្រាស់ជាដើម ។ ទោះជាព្រហ្មញ្ញសាសនាក៏ដោយ ព្រះព្រហ្ម ព្រះឥសូរ្យ ហរិហរៈ វិស្ណុ នាគ មករ កិន្ទរ គ្រុឌ ព្រះកាល រាហូ ។ល។ មានរូបរាងនិងលក្ខណៈខ្មែរសុទ្ធសាធ ដូចជា ផ្តែរ ហោជាង ស៊ុមទ្វារ សរសរ ជញ្ជាំង ជាផ្ទៃរឿងក្តី ទេពអប្សរក្តី ទោះជាទេវកថា ខាងព្រហ្មញ្ញសាសនា ក៏ដូចជាពុទ្ធសាសនាដែរ ។

ដើម្បីយល់ឲ្យកាន់តែច្បាស់ អំពីក្បាច់ក្បួនលម្អនោះ យើងគួរសិក្សាពីក្បាច់នីមួយៗដូចតទៅ៖
អំពីក្បាច់ភ្លឺទេសបុរាណខ្មែរ រចនាលម្អក្បាច់ប្រភេទនេះ តាមលក្ខណៈរុក្ខជាតិដែលនៅជុំវិញខ្លួនជាសន្លឹក មួយ បី ប្រាំបី ។ តាំងពីដើម ថ្នាំង សន្លឹក ត្រួយ ផ្កាក្រពុំ ផ្ការីក ក្តីប ផ្លែ... ។ ជាក់ស្តែងដូចជានាងលក្ស្មីកាន់ផ្កាព្រលិត(បន្ទាយស្រី រូបស្រីគ្រប់លក្ខណ៍) ទេពអប្សរអង្គរកាន់ប្រទាលធ្វើប្រាណ(អំរីគីដេ) កាន់ផ្កាឈូក (ប្រាសាទក្រវ៉ាន់) ផ្ការំដួល ។ សម័យនោះ សិល្បៈការជាងទង ស្ថិត ខ្ពុក កាន់តែមានគំនិតច្នៃប្រឌិតខ្ពស់ ។ ក៏មានរចនាទៅលើសម្លៀកបំពាក់ លើសូរដំបូង អំពីមាសក្តី ប្រាក់ក្តី ស្បែកក្តី ។ គេយកពីរុក្ខជាតិ ដូចជា ផ្កាដីប្លឺ (ដូចនៅលើម្តុដទេពអប្សរ) ផ្កាច្បា ផ្កាពុទ្ធជាតិ ផ្កាកុមុទ ផ្កាឧប្បល... ។ នៅលើកងដៃ មានផ្កាចុល ផ្កាដូង ផ្កាស្វាយ ផ្កាក្នុង

ជាដើម ។ ដល់ចំបន្តិចគេឆែកសន្លឹក ហើយដៃតាមសន្លឹកឆែក និងធ្លាក់ទ្រនុងថែមទៀត ។ គេឃើញមាននៅតាមផ្ទៃប្រាសាទសម្បូណ៍ព្រៃគុក ។ ជាដំបូងក្បាច់ផ្ទៃខ្លះមានសន្លឹកដូចជាបំប្រក ឬស្រវាតោក កាលនោះសិល្បករពុំទាន់ផ្អែកក្នុងការរចនាសន្លឹកក្បាច់នោះទេ ។ ក្រោយមកសម័យអង្គរ ព្រះខ័ន តាព្រហ្ម^១ រហូតមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ន ក្បាច់ភ្លឺទេសកាន់តែអភិវឌ្ឍ និងលក្ខណៈជាតិនិយមតទៅទៀត ។

ក្បាច់គុក

ក្បាច់នេះ គេកម្រសង្កេតឃើញណាស់នៅសម័យមុនអង្គរ ។ មកដល់សម័យអង្គរគេឃើញ ត្រង់រូបចម្លាក់ Bas Relief និយាយពីសិម្ពលីគ្រុឌ លុយភ្លើង ។ នេះគ្រាន់តែទំនងជាក្បាច់ភ្លឺភ្លើង តែភាគច្រើន គឺជាភ្លើងធម្មតា ។ ប៉ុន្តែក្រោយសម័យអង្គរ រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន សិល្បករកាន់តែ រចនាក្បាច់នេះ តាមក្បួនខ្នាតត្រឹមត្រូវថែមទៀត ។

ក្បាច់អង្គរ

ក្បាច់នេះមានកំណើតមុនសម័យអង្គរមកម៉្លេះ ។ ស្រង់ចេញពីស្លឹករុក្ខជាតិខ្លះ ពីផ្កាខ្លះ ដូចជា ផ្កាប្រទាលធ្វើប្រាណ(អ័រគីដេ) តាំងពីសម្បូណ៍ព្រៃគុក^២ ។

ក្រោយមក មានការអភិវឌ្ឍន៍ដល់កំពូល ឯក្បួនខ្នាតទៀតសោត ក៏ត្រឹមត្រូវ មានឈ្មោះល្បី ពិតប្រាកដក្នុងសម័យអង្គរ រហូតមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ន ។

ក្បាច់ធំៗទាំងបីខាងលើនេះ មកដល់សម័យក្រោយអង្គរ ចុងសតវត្សរ៍ទី១៣រហូតដល់ទី១៨ គឺក្នុងពេលសង្គ្រាមក៏បានបាត់បង់ និងថយចុះដោយសិល្បកររស់រត់លូនធ្វើសង្គ្រាម ។ នៅសេសសល់ខ្លះជ្រកពូនតាមវត្តអារាម ។ នៅក្នុងពិធីបុណ្យផ្សេងៗ ក្នុងវត្តអារាម ក្នុងភូមិស្រុក គេច្រើនធ្វើជាបុស្សុក រោងបុណ្យ ចាក់ចេក ជាភ្លឺទេស ភ្លឺភ្លើង និង តុបតែងលម្អដោយ ស្លឹកឈើផ្សេងៗ ដូចជាស្លឹកទន្សែ ត្នោត ដូង ជ្រៃ រំលេចដោយផ្ការាក់ ផ្កាកំភ្លឹង ឈូក ចំប៉ី ។ល។ ជាលំនាំជំនួសក្បាច់ លុះដល់សតវត្សរ៍ទី ១៨, ១៩ និងសតវត្សរ៍ទី ២០ សង្គ្រាមបានស្ងប់ ផ្នែកក្បាច់រចនា ក៏កើតរីកដុះដាលឡើងវិញ ។ សិល្បករគ្រប់ជំនាន់ ក៏បានស្រាវជ្រាវបង្កើតជាក្បួន ខ្នាត មានស្នាដៃទៅលើសម្ភារៈប្រើប្រាស់ និងឧបករណ៍ផ្សេងៗ ។ ក៏ដូចជាចម្លងរូបភាពតាមជញ្ជាំង ប្រាសាទ ។ ហើយព្រមទាំងបានបង្កើតសកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទវិចិត្រសិល្បៈ ដែលក្នុងនោះមានដល់ ទៅប្រាំមហាវិទ្យាល័យ ដើម្បីរក្សាការពារ នូវស្នាដៃក្បាច់រចនាដ៏មានន័យ និងសារៈប្រយោជន៍ របស់ជាតិ ទាំងលើប្រាសាទ វត្តអារាម ផ្ទះសំបែង និង ជាពិសេសសម្ភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងជីវភាពរស់

១ Art Asiatique Par François Bizo Les Ensembles or nement aux Illimités D'angkor P 111-130
២ Art Asiatique Recherch Le Premier Art Khmer Som Bor Prey Kuk Groups Sud Piedestal Circulaire.

នៅប្រចាំថ្ងៃ។

ដូច្នោះយើងខ្ញុំសូមលើកយក (សារៈសំខាន់ នៃលម្អដៅលើឧបករណ៍ និងសម្ភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងជីវភាព ខ្មែរ) មកសិក្សាក្បាច់រចនាតុបតែងលម្អទាំងនោះ ។ គឺជាវប្បធម៌ អារ្យធម៌នេះហើយដែលបានកកើត ហើយមានទំនាក់ទំនងជាមួយក្របខ័ណ្ឌភូមិសាស្ត្រ ។ ដូច្នោះ ជាបឋមយើងត្រូវសិក្សាអំពីក្របខ័ណ្ឌ ភូមិសាស្ត្រខ្លះៗដូចតទៅ៖

ក្របខ័ណ្ឌភូមិសាស្ត្រ

១- ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានវិសាលភាពធំធេងណាស់ដូចអស់លោកអ្នកយល់ហើយ ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ ខ្មែរជាម្ចាស់ទឹកដីដ៏ល្អស្អាតនៅឥណ្ឌូចិន និងសៀម ។ បច្ចុប្បន្ននៅសល់ផ្ទៃក្រឡា ប្រមាណ ១៨១.០៣៥ គ.ម^២ ស្ថិតនៅអង្គរគោលខាងជើង ។ ជាប់មហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិកនៃឧបទ្វីប អាស៊ីប៉ែកអាគ្នេយ៍ ត្រង់ខ្សែស្របទី១០ និងទី១៥ នៃរយៈទទឹងខាងជើង ហើយនៅចន្លោះខ្សែ បណ្តោយ ទី១០២ និង១០៨ នៃរយៈបណ្តោយខាងកើត ។ ប៉ែកខាងកើតនៃប្រទេសមានព្រំប្រទល់ ជាប់ប្រទេសវៀតណាម ។ ខាងជើងជាប់នឹងប្រទេសឡាវ ។ ខាងលិចជាប់នឹងព្រះរាជាណាចក្រថៃ ។ ប៉ែកខាងត្បូងជាប់មហាសមុទ្រប៉ាស៊ីហ្វិក ។ ទំហំ និងទ្រង់ទ្រាយ ពុំបង្កើតឲ្យមានការលំបាកដល់ ការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចឡើយ គ្មានភាពអន្តរាយពីគ្រោះធម្មជាតិ ។

២- អាកាសធាតុ

ប្រទេសកម្ពុជាមានអាកាសធាតុក្តៅហើយសើម គឺជាអាកាសធាតុត្រូពិច ទទួលឥទ្ធិពល ខ្យល់រដូវ ហៅថាខ្យល់មូសុង ។ គេអាចបែងចែករដូវពីរច្បាស់លាស់គឺ រដូវប្រាំង និងរដូវវស្សា ។

- ពីខែឧសភា ដល់ខែតុលា ម៉ាស់ខ្យល់សមុទ្រនៅអេក្វាទ័រ បានបក់ពីទ្វីបដោយនាំយកនូវ ខ្យល់មូសុងនិរតី ដែលធ្វើឲ្យអាកាសធាតុទៅជាក្តៅ ហើយធ្លាក់ភ្លៀង គឺជារដូវវស្សា ។ រដូវនេះប្រជាជនប្រកបរបរធ្វើស្រែ ដែលជាការងារសំខាន់ក្នុងជីវភាពរស់នៅ គេត្រូវការ ឧបករណ៍ តម្រូវក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងពិធីការផ្សេងៗ ។
- ពីខែវិច្ឆិការ ដល់ខែមេសា ខ្យល់មូសុងដែលមានប្រភពត្រង់ស៊ីបេរី បានបក់ឆ្ពោះទៅប៉ែក ខាងត្បូងដោយនាំយកខ្យល់ស្ងួតត្រជាក់ល្មម ។ ប្រជាជនច្រើនប្រកបរបររបន្ថែមក្រៅពីរបរ ធ្វើស្រែ (ស្រែចំការ) គឺទៅតាមជំនាញផ្សេងៗរៀងៗខ្លួន ដូចជា ធ្វើរទេះ កញ្ជ្រែង ល្អិត កញ្ជើ ចង្កើរ និងសម្ភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងជីវភាពប្រចាំថ្ងៃដូចជា តោក ជើងពាន ហិបស្លា... ។

គេអាចបែងចែកអាកាសធាតុនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាជាបីតំបន់៖

- តំបន់និរតី

តំបន់នេះមានអាកាសធាតុក្តៅហើយសើម ។ មានភ្លៀងធ្លាក់ច្រើន កំពស់ទឹកភ្លៀងក្នុងមួយឆ្នាំៗ មានពី២៥០០ម.ម ដែលបង្កលក្ខណៈងាយស្រួល ដល់ការដុះដាលនៃរុក្ខជាតិ និងជីវិតសត្វ ។

- តំបន់ទំនាចកណ្តាល

តំបន់នេះទទួលឥទ្ធិពលខ្យល់មូសុងវស្សា ដែលបក់មកពីភ្នំ ។ ជាអាកាសធាតុក្តៅ ហើយស្ងួតជាងតំបន់ដទៃទៀតនៃប្រទេស ។ ពីខែកុម្ភៈ ដល់ខែមេសា មានភាពលំបាកដល់ការលូតលាស់នៃរុក្ខជាតិ និង ជីវិតសត្វ ។ ស្ទើរតែគ្រប់ទីកន្លែងភ្លៀងធ្លាក់តិចជាង ១៥០០ម.ម ក្នុង១ឆ្នាំ ។ ឯការដាំដំណាំទទួលបានផលគួរឲ្យពេញចិត្ត ដោយសារមានទឹកគ្រប់គ្រាន់ ដែលទទួលពីបឹងទន្លេសាប និងដែរបស់វា ។

- តំបន់ភាគខាងលើនៃប្រទេស

ជាទូទៅធាតុអាកាសក្តៅហើយសើម រដូវប្រាំងបញ្ចប់ត្រឹមខែមីនា ។ សីតុណ្ហភាពមានសភាពដូចគ្នារាល់ឆ្នាំ ។ នៅពេលថ្ងៃ អាកាសធាតុមានលក្ខណៈស្ទើរតែជាអាកាសធាតុឧបទ្វីបចំណែកនៅពេលយប់ត្រជាក់ល្មម ។ គេសង្កេតឃើញ រុក្ខជាតិលូតលាស់ល្អ និងពណ៌បៃតងជាប់ជានិច្ច ។

៣- ជី

- ជីតំបន់ភាគទន្លេ និងបឹងច្រាំងឡាយ (ជីទំនាចកណ្តាល)

ជីនេះមានប្រមាណជាង ៥០០.០០០ហិចតា។ ផលិតផលនៃដំណាំមានទិន្នផលខ្ពស់ ដែលបញ្ជាក់ថាជាដីសម្បូរជីជាតិហើយប្រជាជនដែលរស់នៅតាមតំបន់នេះភាគច្រើនមានជីវភាពធូរធា ដោយសភាពធូរធា ដូច្នេះការតុបតែងលម្អក៏សម្បូរបែបដែរ ។

- ប្រភេទដីបាសាល់

ជីនេះមានទំហំ ៨៥០.០០០ហិចតា ជីនេះមានជីជាតិច្រើន វាអាចឲ្យរុក្ខជាតិដុះច្រើនប្រភេទ ប្រជាជនខ្មែរនិយមដាំដើមកៅស៊ូនៅតំបន់នេះ ព្រោះវាជាប្រភេទដីក្រហម ជីនេះមានច្រើននៅក្នុងខេត្តក្រចេះ មណ្ឌលគីរី រតនៈគីរី ប៉ៃលិន បាត់ដំបង និងជាពិសេសនៅខេត្តកំពង់ចាម ។ ដោយសារលក្ខណៈអំណោយផលនៃធម្មជាតិ ធ្វើឲ្យកើនភោគផលដំណាំគ្រប់ប្រភេទ ជីវភាពប្រជាជនសម្បូរធូរធា ផ្ទះសំបែងធំៗ រឹងរទេះគោ ក្របីដែលគេប្រើប្រាស់ក៏សុទ្ធតែរទេះប្រភេទល្អៗដែរ

ចំណែកវត្ថុប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ ប្រកបដោយក្បាច់រចនាល្អប្រណីត ។

- ប្រភេទទីខ្សោះពីជាតិ

ដីនេះមានពណ៌ប្រផេះ ច្រើនជាដីឥដ្ឋលាយខ្សាច់ ។ តំបន់នេះមានព្រៃឈើដុះច្រើន ផ្ទៃដីមួយចំនួនធំ ពុំបានដាំដុះ និងគ្របដណ្តប់ផ្ទៃប្រទេសចំនួន ១៦.០០០.០០០ហិចតា ។ ទោះបីជា សម្បូរព្រៃឈើយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ប្រជាជននៅតំបន់នេះមានជីវភាពពុំសូវធូរធាដូចប្រជាជននៅ តាមដំបន់មាត់ទន្លេ ឬស្ទឹងឡើយ ។ ហើយផ្ទះសំបែងក៏ពុំសូវមានធំល្អ ជាពិសេសរទេះក្របីដែលគេ ប្រើប្រាស់ និងសម្ភារៈប្រើប្រាស់ផ្សេងៗទៀត ក៏ពុំសូវមានក្បាច់តុបតែងល្អៗដែរ ។

ដើម្បីយល់អំពីក្បាច់តុបតែងលើឧបករណ៍ឲ្យកាន់តែច្បាស់ យើងសិក្សាអំពីទម្រង់ទូទៅរបស់ក្បាច់។

II. ទម្រង់ទូទៅរបស់ក្បាច់

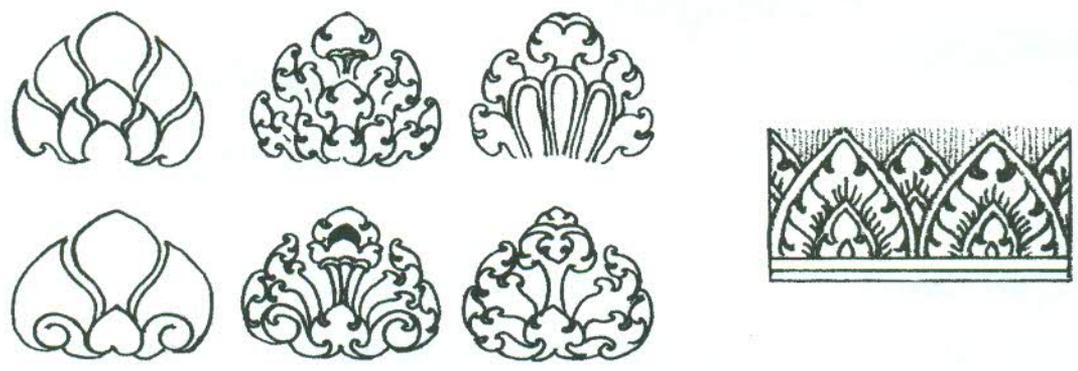
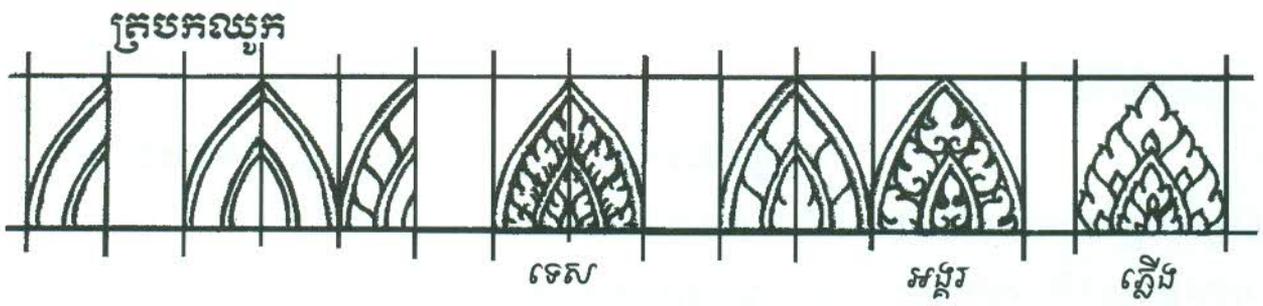
បន្ទាប់ពីបានសិក្សាអំពីក្របខ័ណ្ឌភូមិសាស្ត្រដែលទំនាក់ទំនងដល់ក្បាច់តុបតែង យើងនឹងធ្វើការសិក្សាអំពីទម្រង់ទូទៅរបស់ក្បាច់ (ឈ្មោះក្បាច់) របៀបប្រើក្បាច់ ។ ក្បាច់ជាការចាប់បដិសន្ធិ-ឡើង ច្នៃប្រឌិតដោយមានហេតុផលច្បាស់លាស់ ។ ក្បាច់ខ្មែរគឺមានដែនកំណត់បួនច្បាស់លាស់គឺ ក្បួន, ខ្នាត, បាត និងត្រា ។ ក្បួនគឺច្បាប់វិធី ។ ខ្នាតគឺរង្វាស់រង្វាល់ ។ ឯបាតកំណើតជីវិតពិត ។ ត្រាគឺត្រឹមត្រូវ ។

១- ឈ្មោះក្បាច់ និង របៀបប្រើ^១

ក- ក្បាច់ត្របកឈូក

ក្បាច់ខ្មែរជាទូទៅ ចេញពីត្របកឈូក

- ១. ត្របកឈូកទេស
- ២. ត្របកឈូកអង្គរ
- ៣. ត្របកឈូកភ្លើង
- ៤. ត្របកឈូកទម្រង់ផ្ទេញក្របី

១ ប្រសាសន៍លោកគ្រូ ចាន់ ស៊ីម

ខ- ក្បាច់ពងត្រី

ក្បាច់នេះដកស្រង់ចេញពីធម្មជាតិពិតៗ ។ ក្បាច់ពងត្រី លម្អជាស៊ុមក្បាច់ផ្សេងៗចាត់ទុកជា
របងការពារ។ ពងត្រី មានពងត្រីធម្មតា ពងត្រីបំបែកបី និងបំបែកបួន ។ បើលម្អលើក្បាច់ធំៗ ពងត្រី
ក្លាយទៅជាចក ព្រោះពងត្រីមិនធំទេ ជូនកាលគេអាចឆែកទៅជាផ្ការំដួលក៏បាន ។

ពងត្រី

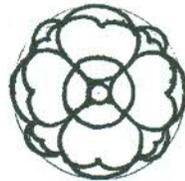
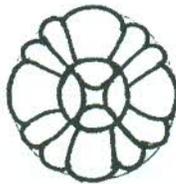
ពងត្រីបំបែក បី ឬបួន

ពងត្រីបំបែកបី ឬបួន គេអាចហៅថាផ្ការំដួល

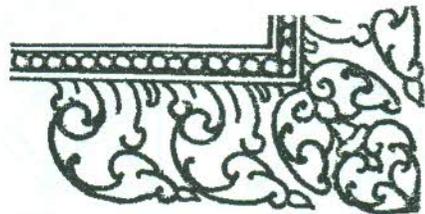

ពងត្រីពោលធំ

ក្បាច់ពងត្រីចក

ក្បាច់ពងត្រីដែលគេយកទៅលម្អជាស៊ុម

គ- ក្បាច់ធ្មេញក្របី

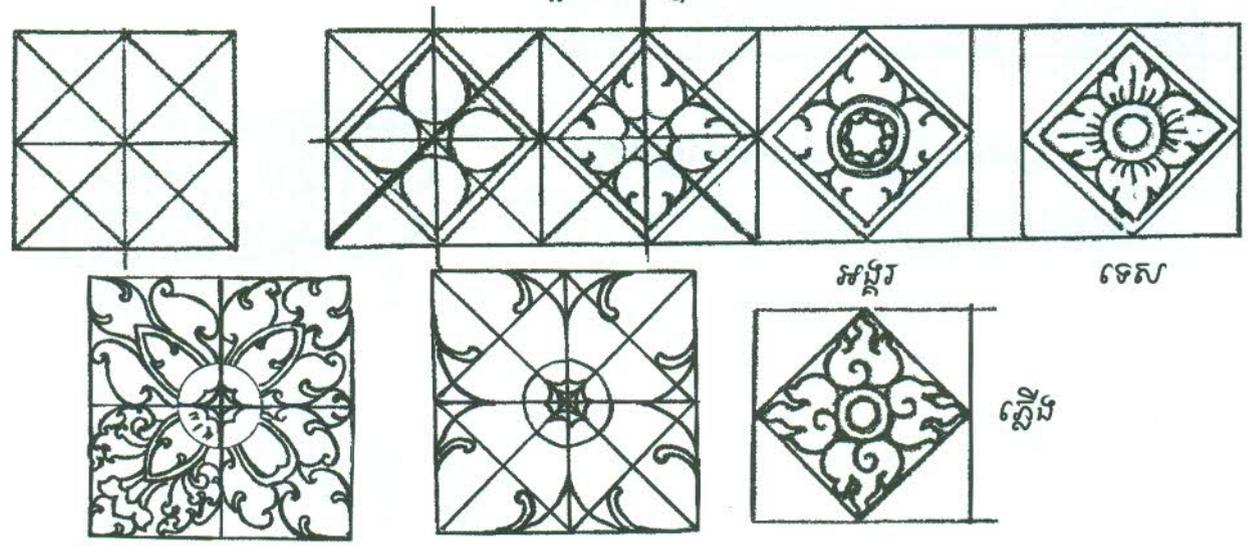
ក្បាច់នេះដកស្រង់ចេញពីលំនាំធ្មេញសត្វក្របី ។

ឃ- ក្បាច់ដកចន្ទន៍

សិល្បករខ្មែរមិនយកអ្វីទាំងដុលមកលម្អទេ គឺថ្លៃឲ្យមានសោភ័ណ ដែលដកយកពីធម្មជាតិ និងសោភ័ណដែលថ្លៃប្រឌិតពីធម្មជាតិ ដូចជាក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍ ។ គេយកចេញពីផ្លែចន្ទន៍ ពេលគេទទួលទានរួចហើយ គេយកសំបកនោះទៅបិទជញ្ជាំង ។ ផ្កាចន្ទន៍ចែកជា ផ្កាចន្ទន៍អង្ករ ផ្កាចន្ទន៍ទេស ផ្កាចន្ទន៍ភ្លើង ផ្កាចន្ទន៍ធម្មតា ផ្កាចន្ទន៍ចំក្អម ។ ជូនកាលគេយកផ្លែចន្ទន៍ទុំមកពិនិត្យជ្រុងជ្រោយ ទើបគេលកកាត់ចេញជាសន្លឹកបី ឬបួន ឲ្យមានរាងដូចផ្កាសិនទើបគេបកមកបិទជញ្ជាំងដោយ ជាប់នឹងស្រទាប់ទងមកជាមួយផង ។

ក្បាច់ដកចន្ទន៍

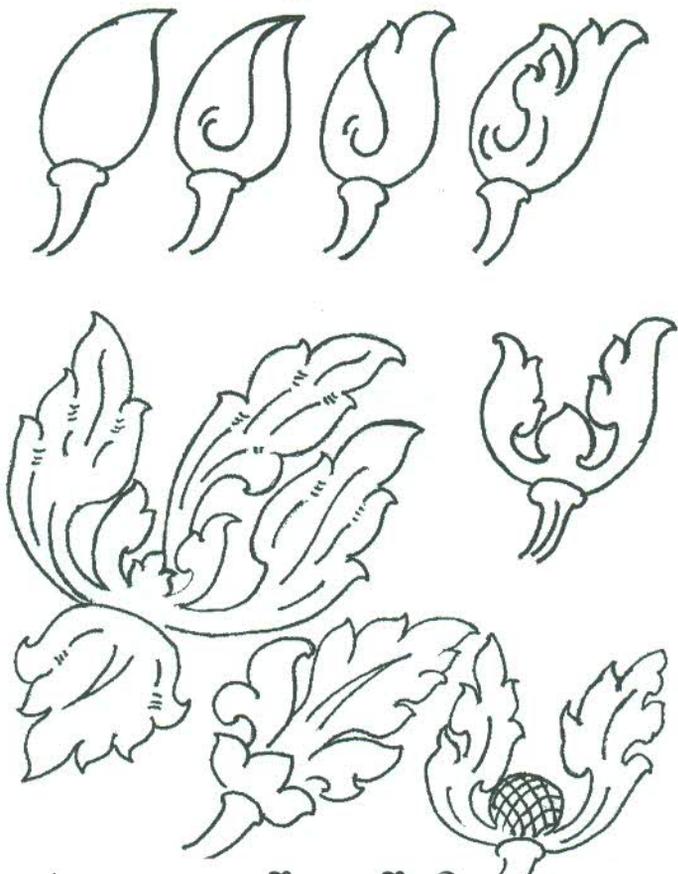

ផ្កាចន្ទន៍អង្ករបំបែក សន្លឹក, ទម្រ, លត, ហៀន

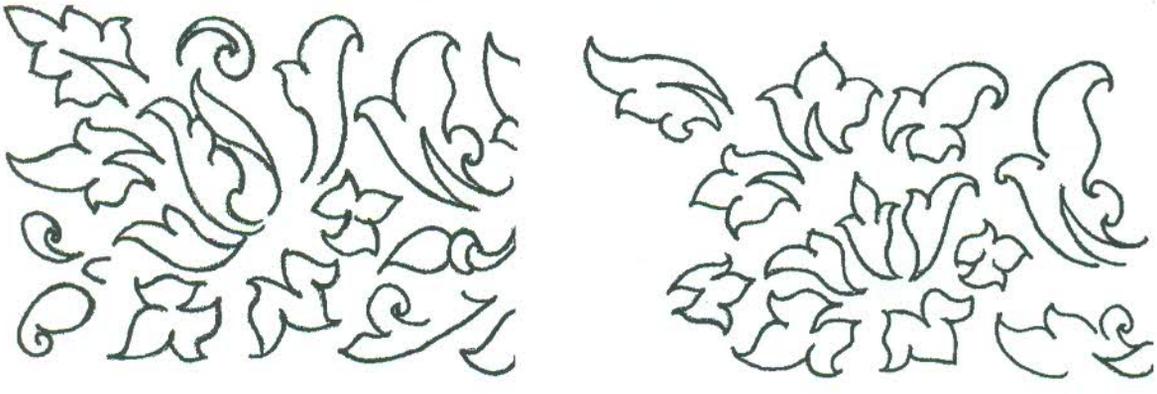
ង- ក្បាច់ភ្លឺទេស

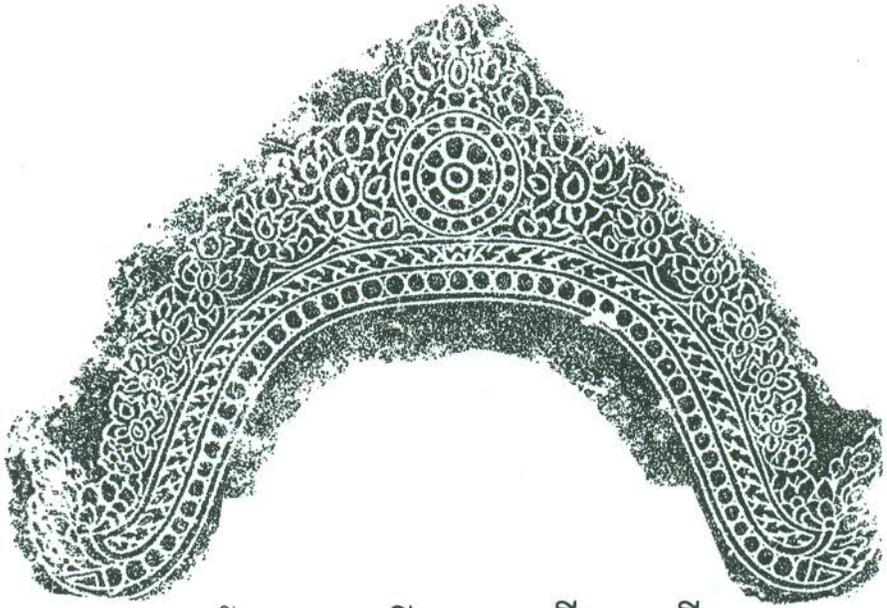
ទេសមានន័យថាទៅមុខ ។ ឯសន្លឹកទេសគ្មានកំណត់ ។ ពាក្យថាភ្លឺមានន័យថាផ្កា ឬសន្លឹក។ ភ្លឺទេសជាក្បាច់ទន់ភ្លន់ស្រស់ ហើយដើរទៅមុខប្រកបដោយសោភ័ណភាព ។ ក្បាច់ភ្លឺទេសប្រើសម្រាប់ស្តេច វត្តអារាម និងរបស់ប្រើប្រាស់តំណាងឲ្យភាពស្អាតបូក ដូចជាសម្ភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងផ្ទះ មានដូចជា តោក ផ្តិត ជើងពាន ជាដើម ។ គេមិនសូវឃើញមានប្រើលើវត្ថុកាចសាហាវទេ ។

ផ្កាទេស

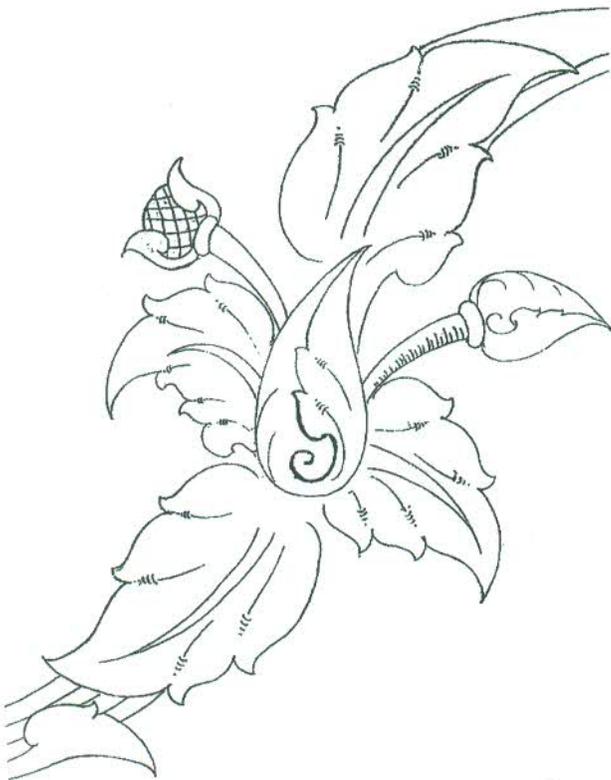

ក្បាច់នេះមាន ត្រួយ, ស្លឹក, ផ្កា, ភ្លឺប, ផ្លែ

មុនីសាវីលម្តងដោយ ភ្នំទេស, ពង្រធំ, ធ្មេញធំ, ចក

សិលាចារឹកស្រីស្រីស្រីស្រីស្រីស្រី

ស្រាលរាហូ

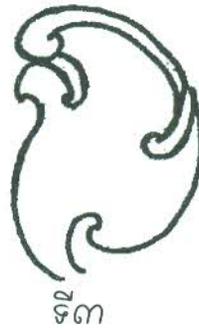
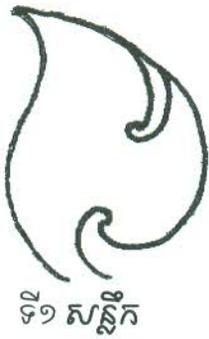

နျာဇံတို့ဖေလ လမ္ဗလီကဏ္ဍကံ

ច- ក្បាច់អង្ករ

គឺក្បាច់ដែលផ្ទៃពីរក្នុងជាតិ មានដែនកំណត់ច្បាស់លាស់ ។ សម័យនោះ ក្បាច់អង្ករដកស្រង់ ចេញពីក្បាច់ដែលមានឆ្លាក់នៅប្រាសាទអង្គរ គឺតំណាងអរិយធម៌អង្គរ ។ ក្បាច់អង្ករនេះមានឈ្មោះ ច្បាស់លាស់ដូចជា ទម្រ លត ហៀន សន្លឹក ជាដើម ។

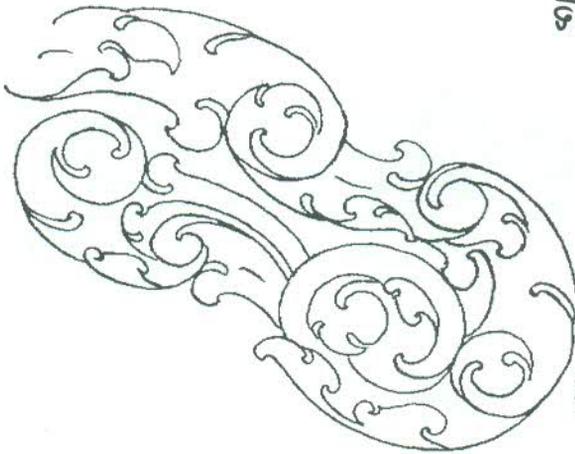

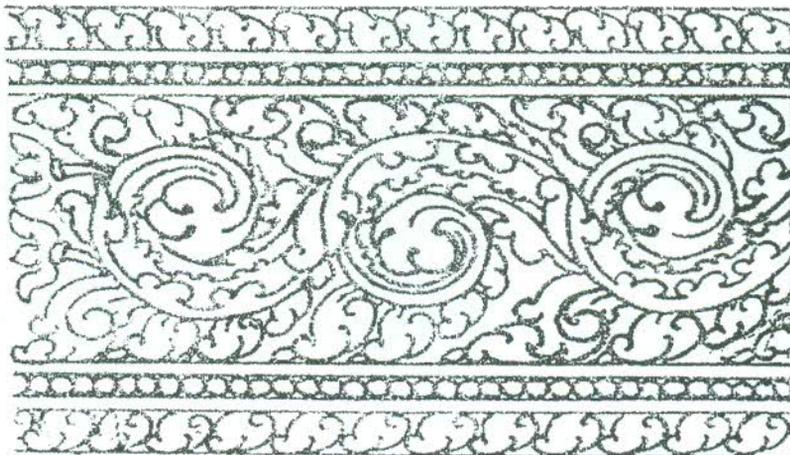
၄၅၀

၄၅၅

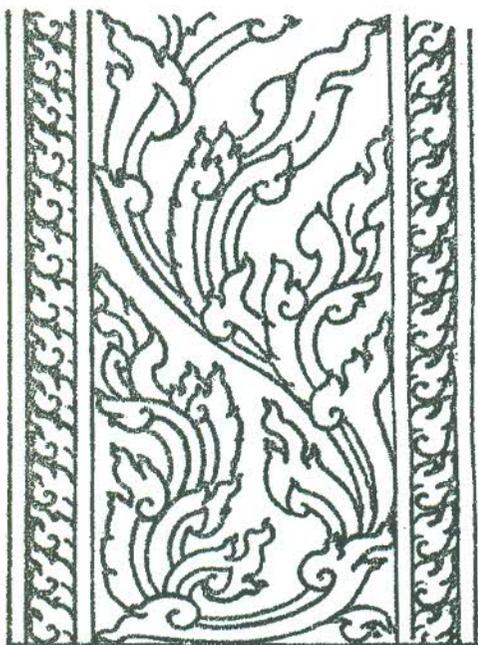

၄၅၆

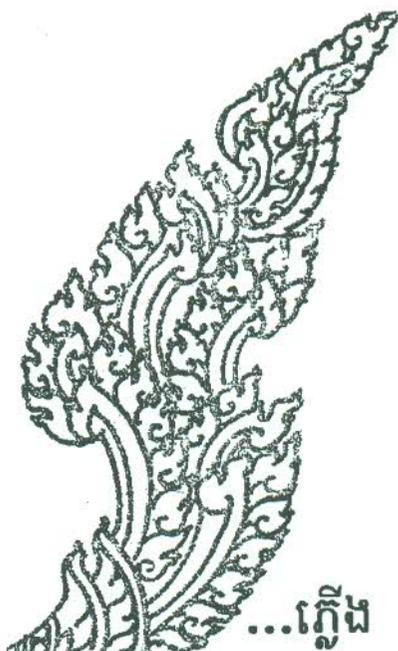

ឆ- ក្បាច់ភ្លឺភ្លើង

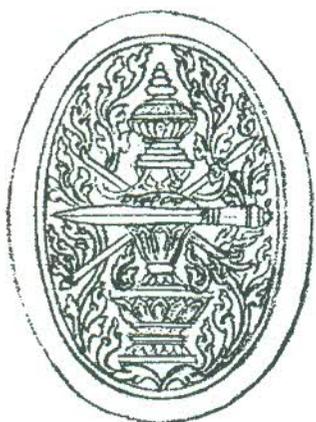
ក្បាច់ភ្លឺភ្លើង គឺជាក្បាច់ដែលមានសន្លឹករស់រវើកដូចអណ្តាតភ្លើង ។ ក្បាច់នេះគេប្រើសម្រាប់ បង្ហាញភាពអស្ចារ្យ រន្ធត់ សេចក្តីស្លាប់ វិនាស និងបង្ហាញភាពបរិសុទ្ធ ដោយការបូជាភ្លើង ចំពោះ អាទិទេព ដូចជា មេត្តម្តង់សព អាវុធ គ្រឿងសង្គ្រាម មានដាវ លំពែង ជាដើម ។

ភ្លើង

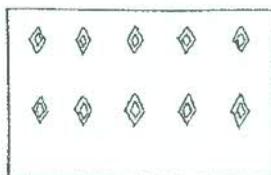
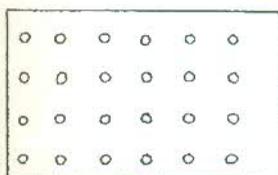
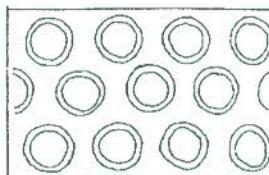
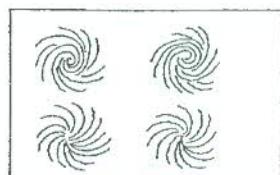
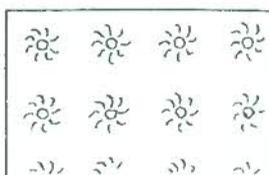
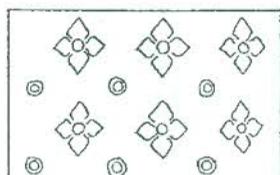
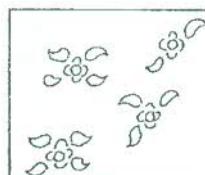
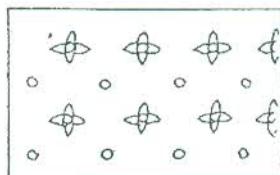
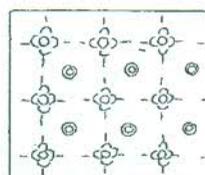
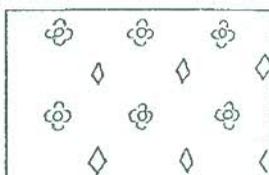
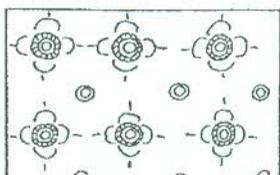
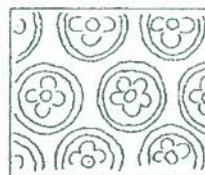
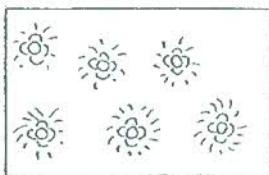
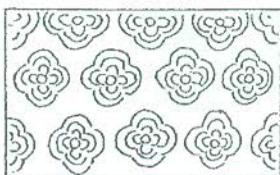
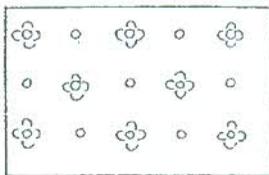
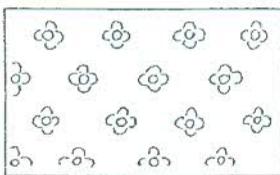
...ភ្លើង

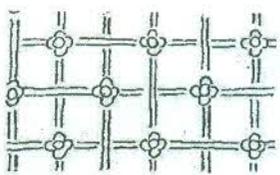
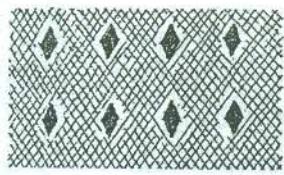
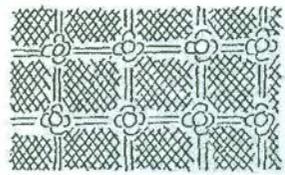
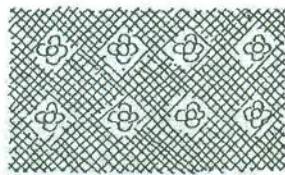
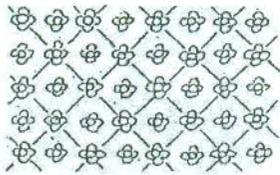
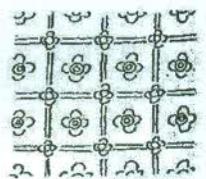
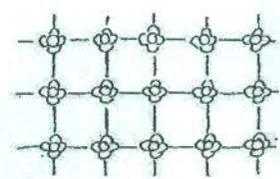
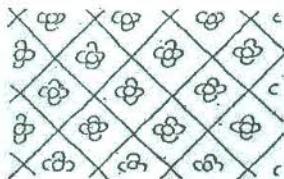
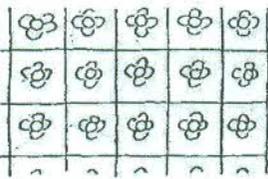
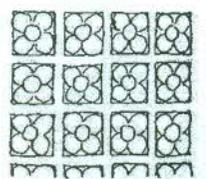
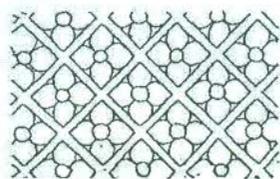
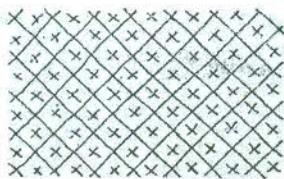
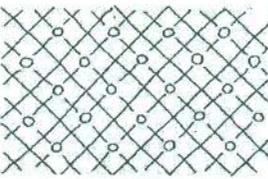
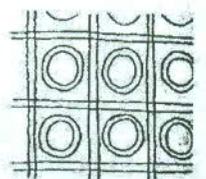
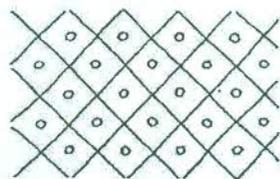
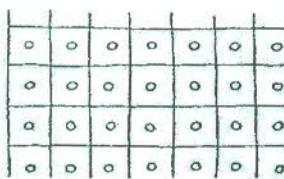
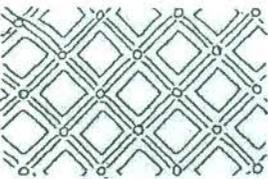
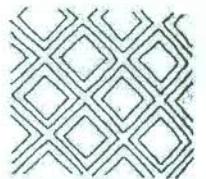
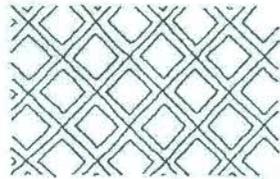
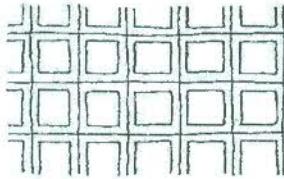
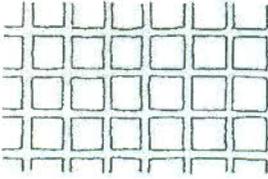
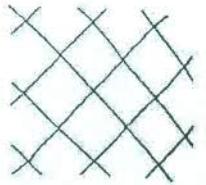
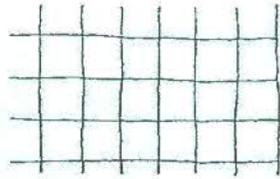
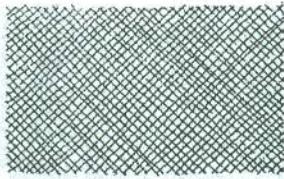
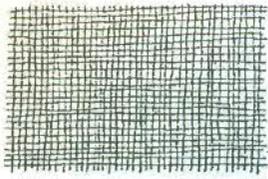
ក្បាច់ភ្លឺភ្លើង ប្រើក្នុងតាព្រះខ័នរាជ្យ

ក្បាច់ភ្លឺភ្លើង ប្រើក្នុងតាព្រះរាជសង្ហារ

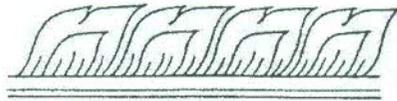
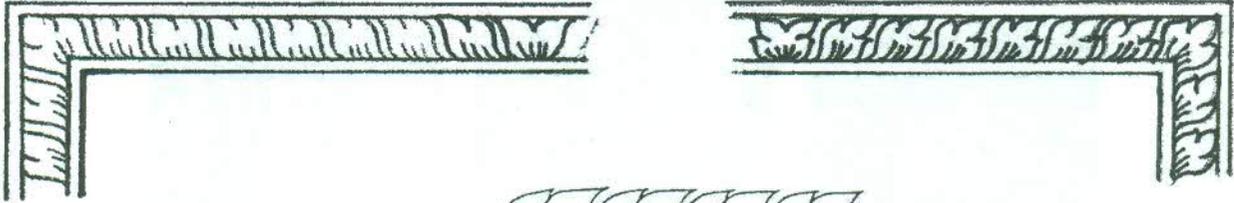
គំនូសក្បាច់ផ្សេងៗនៅតាមប្រាសាទអង្គរវត្ត

គំនូសក្បាច់ទាំងឡាយនៅប្រាសាទអង្គរវត្ត

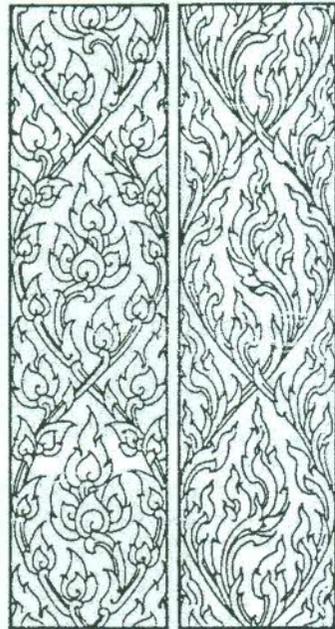
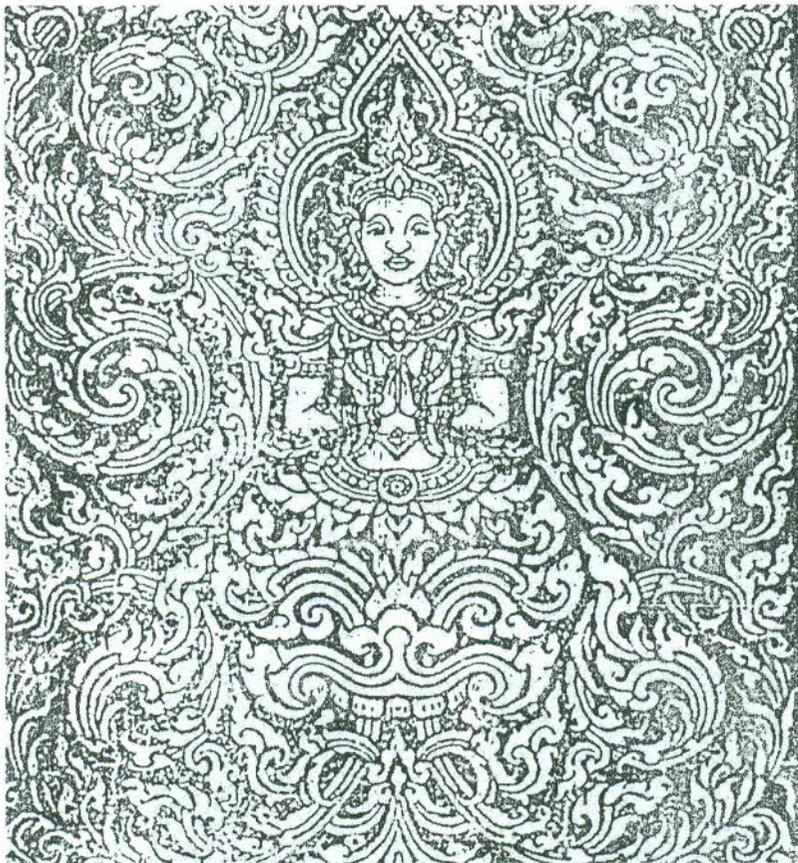
៣- ក្បាច់ផ្សេងៗ

ក្បាច់ធ្មេញក្របី

ឬក្បាច់ទ្រនុងសិង្គ

ក្បាច់ធ្មេញក្របីខ្លះហៅថាក្បាច់ទ្រនុងសិង្គ ចំណែកប្រជាជនខ្មែរនៅសៀមរាបហៅថា ក្បាច់កែងសិង្គ (កែងជើងសិង្គ) ១

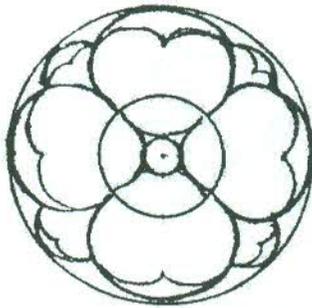
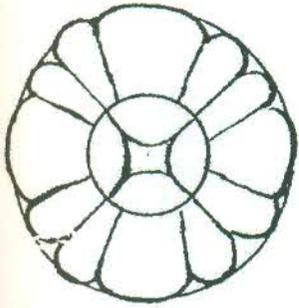

ក្បាច់ភ្លឺរស្មី

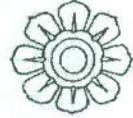
ក្បាច់ភ្លឺរស្មីខ្មែរ ជុំវិញរូបព្រះវិស្ណុព្រះវិស្ណុព្រះវិស្ណុ

១ ប្រសាសន៍លោកគ្រូ យូ សំរែល

ក្បាច់ចក

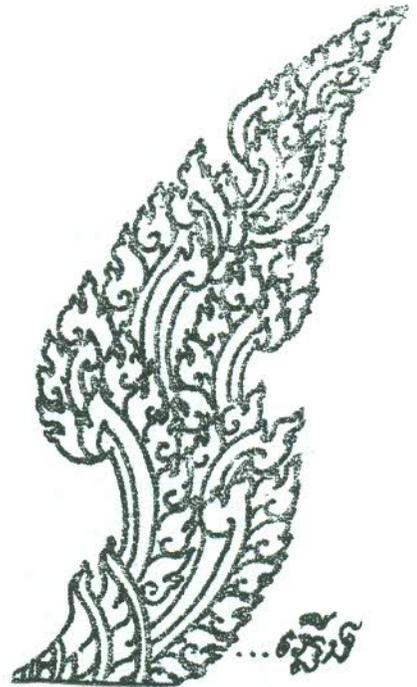
ក្បាច់ចក

ក្បាច់កន្ទុយហង្សអង្គរ

ក្បាច់កន្ទុយហង្សទេស

ក្បាច់កន្ទុយហង្សភ្លើង

ក្បាច់កន្ទោងបាយបិណ្ឌឬហៅក្បាច់ស្លឹកពោធិ

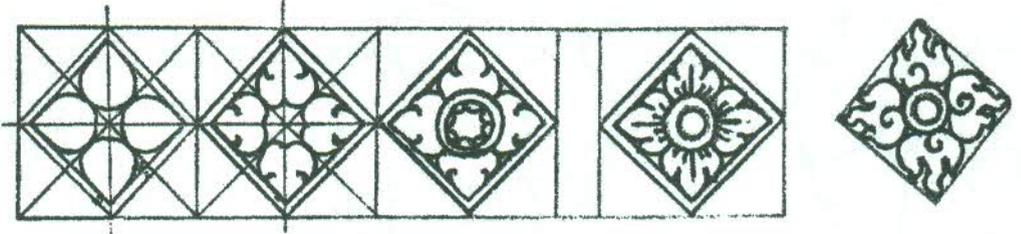
ក្បាច់ភ្លើង

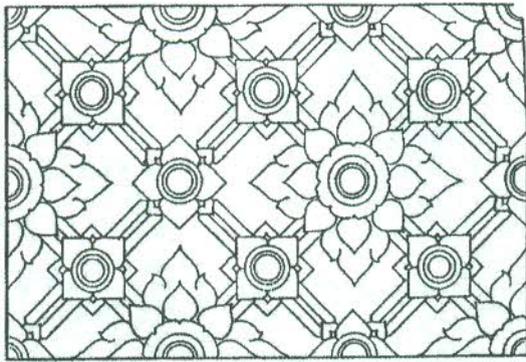
ក្បាច់កន្ទោងបាយបិណ្ឌ

ក្បាច់ភ្លើងអំពៅ

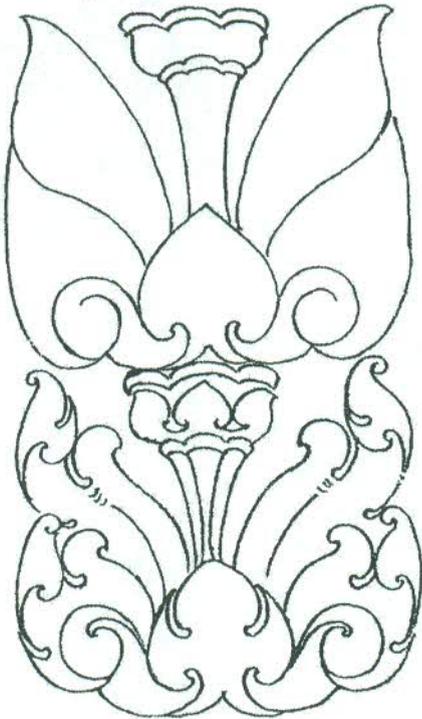

ក្បាច់ផ្កាចន្ទីសង្ករ ផ្កាចន្ទីទេស ផ្កាចន្ទីស្លែង

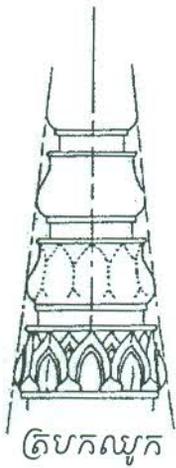

ក្បាច់ផ្កាចន្ទីទេស

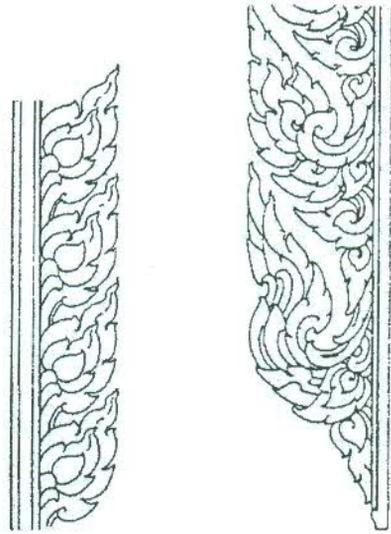
ក្បាច់ផ្កាសំពៅ

ផ្កាពាក់

ត្របកឈូក

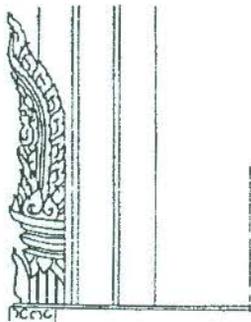
ក្បាច់ស្នូលសិង្ក ក្បាច់សារាយ ឬក្បាច់ខ្នងនាគ

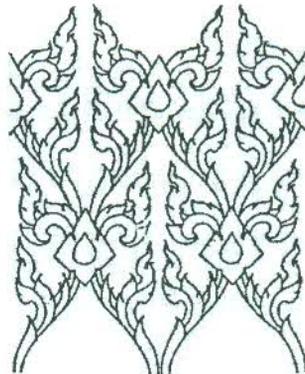
ស្លឹកទេស

ស្លឹកទេស

សំបកទំពាំង

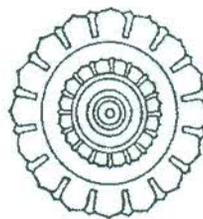
គ្លីភ្លើងប្រទាក់ត្រឡា

ប្រទាល

ពន្លឺព្រហ្មវង្ស

ក្បាច់សំបុកឃុំ

គំនូរក្បាច់ទាំងឡាយដែលពោលខាងលើនេះ គឺសម្រាប់បង្កើនឲ្យមានសោភ័ណ្ឌខ្លឹមសារសមស្របតាំងពីអតីតកាល-បច្ចុប្បន្នកាល និងតទៅអនាគត ក្នុងសង្គមខ្មែរទាំងលើសម្ភារៈ និងឧបករណ៍ផ្សេងៗ ។ ចំពោះក្នុងពិធីបុណ្យទ្វាទសមាស យើងសូមលើកយកក្បាច់តុបតែងលម្អលើសម្ភារៈប្រើប្រាស់ក្នុងពិធីបុណ្យច្រត់ព្រះនង្គ័លមកសិក្សាដូចតទៅ៖

III. បុណ្យច្រត់ព្រះនង្គ័ល

១- រឿងដែលទាក់ទងនឹងពិធីនេះ

ពិធីបុណ្យនេះ ជានិមិត្តរូបនៃជីវភាពកសិកម្មរបស់ខ្មែរ ។ ដើម្បីយល់ដឹងបន្ថែមទៅលើពិធីនេះ យើងគួរយល់ដឹងបន្ថែមអំពីរឿងរ៉ាវខ្លះៗដែលទាក់ទងដល់ពិធីនេះ ៖

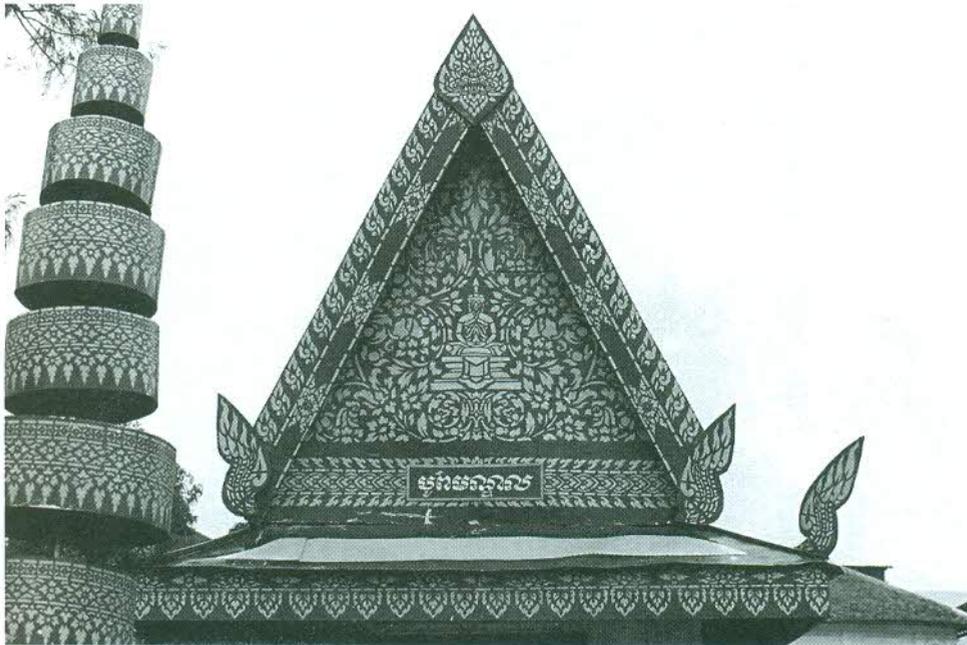
- រឿង រាមកេរ្តិ៍
- រឿង មហាការត (ការតយុទ្ធ)
- គម្ពីរបឋមសម្តោជិ
- គម្ពីរសុត្តន្តបិដក
- ពុទ្ធប្រវត្តិ...

២- សេចក្តីសង្ខេបពិធីបុណ្យ

មុនថ្ងៃច្រត់ព្រះនង្គ័លបីថ្ងៃ គឺថ្ងៃ១រោច ២រោច ៣រោច ខែពិសាខ គេឃើញព្រាហ្មណ៍ប្រាំនាក់ធ្វើពិធីបូជាទេវតានៅក្នុងរោងពិធី ប្រាំអង្លើនៅទីព្រះស្រែ ។ ដល់ថ្ងៃ៤រោច ខែពិសាខ ហែរមន្ត្រីអ្នកច្រត់ព្រះនង្គ័លតំណាងព្រះអង្គ និងភរិយាមន្ត្រីនេះចេញពីព្រះបរមរាជវាំងទៅកាន់ទីព្រះស្រែ ។

គោដែលទឹមច្រត់ព្រះនង្គ័លហៅថាព្រះគោ ឬគោឧសភរាជ ។ ពេលព្រឹកម៉ោង ៧:៣០ គេចាប់ផ្តើមច្រត់ព្រះនង្គ័លពីទិសនិរតី (វិលស្តាំ) រៀងទៅគ្រប់បីជុំ គេដោះព្រះគោផ្សងឲ្យបរិភោគអាហារ៧យ៉ាង ជាការស្រេច ។

៣- ការសង្កេតលើក្បាច់លម្អដែលប្រើប្រាស់ក្នុងពិធីនេះ

ក- រោងមណ្ឌល

រោងមណ្ឌលទាំងអស់នេះ គេសង់របៀបជាអាស្រមមានទម្រង់ដូចព្រះវិហារ តែពុំបានពេញលក្ខណៈដូចព្រះវិហារឡើយ ។

យើងសង្កេតឃើញមានការលម្អដូចជា ៖

- + ក្បាលរាហូបំបែកជាក្បាច់ស្លឹកទេស មានលំនាំជាគ្របកឈូក
- + ក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍នៃកប្រើលើដងក្តារ
- + ទម្រង់ក្បាច់ធ្មេញក្របីបំបែកប្រើលើបែរកា
- + នាគចែង ឬនាគសន្លឹកមានទម្រង់ជាក្បាលនាគបំបែកក្បាលភ្លឺទេស
- + ក្បាច់ចង្វាយភ្លឺទេសព័ទ្ធជុំវិញព្រះមុនីឥសីទ្រង់សមាធិ

ខ- ឆត្ររូត និងរោងទេវតា

ឆត្ររូតមានលម្អដោយពងត្រីបំបែក-ផ្កាចន្ទន៍ និងផ្កាចន្ទន៍បញ្ឈរ ។ ចំណែករោងទេវតាវិញ លម្អដោយចង្វាយភ្លឺទេសព័ទ្ធជុំវិញទេពប្រណម្យ ។

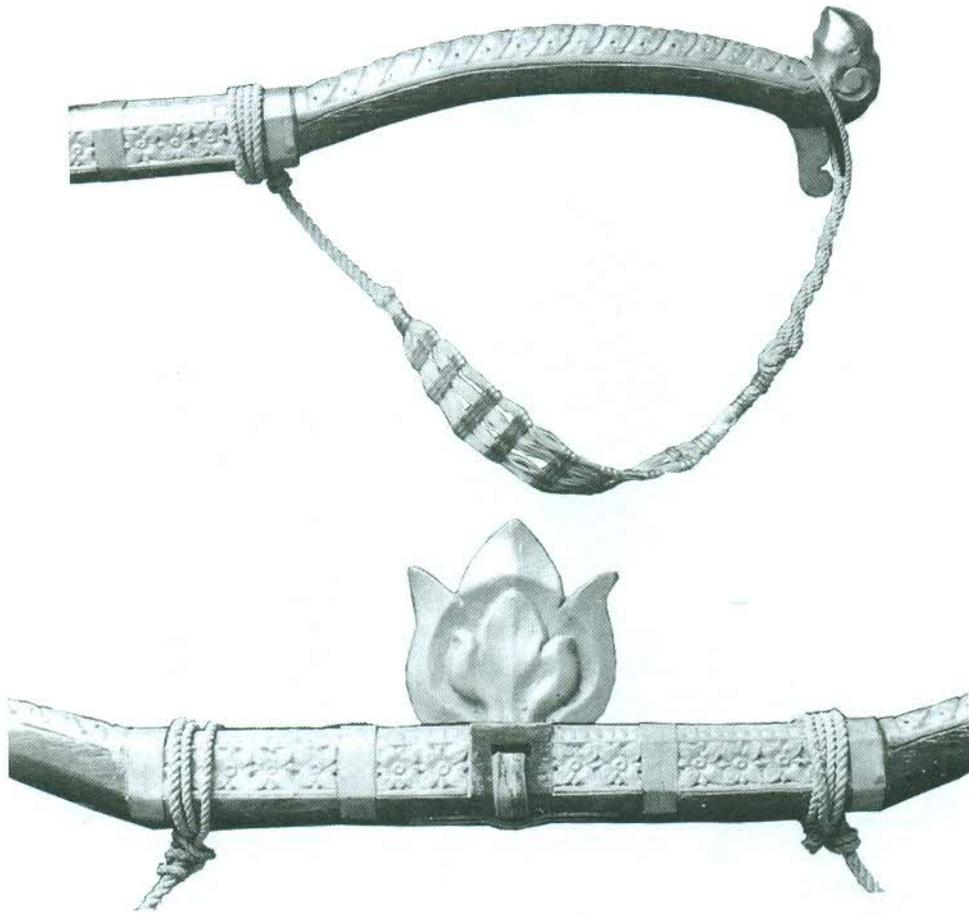
គ- ព្រះគោឧសភរាជ

(ព្រះគោឧសភរាជ)

ព្រះគោឧសភរាជ គេសង្កេតឃើញមានការតុបតែងដូចតទៅ ៖

- ស្រោបមុខទម្រង់ក្បាច់ត្របកឈូករាងសន្លឹកសីមាទៅកណ្តាលក្បាលមានប៉ាផ្កាយជាសន្លឹកផ្កាចន្ទន៍
- ស្នែងស្រោបកំណាត់មានភូអំបោះពណ៌លឿងនៅចុងស្នែង
- កម្រាលលើខ្លួនមានប៉ាកក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍

- នឹម

- + នៅពីលើនឹមប្រើក្បាច់គ្របកឈូកអង្ករ
- + គ្របកឈូកធំមួយចំពីលើនឹម
- + ក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍ និង ក្បាច់ពងត្រីប្រើចំហៀងនឹម

- ដងនង្គ័ល

ដងនង្គ័លមានបណ្តើរក្បាច់ផ្កាចន្ទន៍មួយៗ រហូតដល់នឹម ។ ផុតពីនឹមទៅ គឺក្បាល ចន្ទោល គ្មានក្បាច់ទេតែមានចង្កំទៅវិញ ។

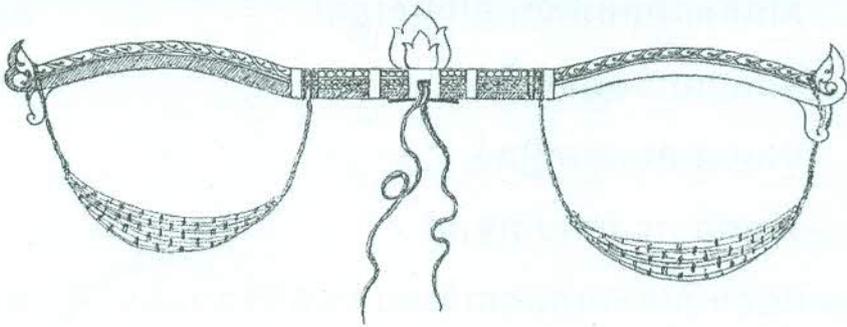
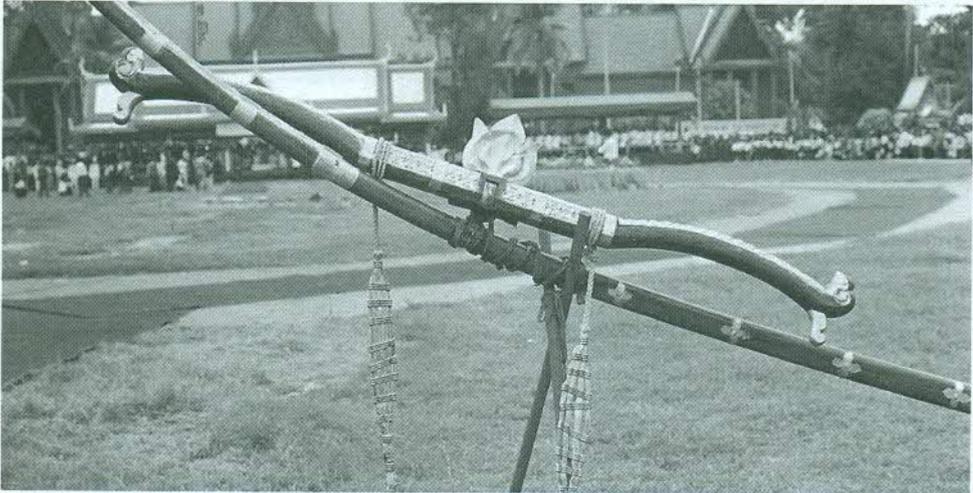
- ក្បាលចន្ទោល

ក្បាលចន្ទោលមានប្រើក្បាច់ត្របកឈូក ។ ក្បាលនាគ ប្រើក្បាច់ភ្នំទេសលាយជាមួយ
 ក្បាច់ធ្មេញក្របី ។ ពីលើប្រើក្បាច់សន្លឹកអង្ករបណ្តើរតូចៗ ជាគ្រឿងសម្រាប់លម្អ ។

- យាម

យាមនង្គ័លនៅក្នុងពិធីនេះ គេធ្វើយាមពីរគតមានប្រើក្បាច់ទេ ។ ផ្ទៀង និងជាលលាប
 ពណ៌ខ្មៅទាំងអស់ និងលាបពណ៌សបន្តិចនៅគល់យាម ព្រមទាំងដង ។ នៅលើក្បាច់ទាំងអស់ប្រើ
 ពណ៌ទឹកមាសសុទ្ធតែម្តង ។

រូបគំនូរនីម និង ខ្សែចាម

យ- ក្នុងការតុបតែងស្តេចមាយ និងព្រះមេហ្គតាមថ្ងៃទាំង៧

តំណាងព្រះរាជាក្នុងពិធីឈ្មោះថា "ព្រះពលទេព" ហើយឈ្មោះម្យ៉ាងទៀតហៅ ស្តេចមាយ ព្រះមហេសីនៃព្រះពលទេពហៅថា "ព្រះនាងទេវី" ឬមេហ្វ ។

+ ការតុបតែងកាយ

ការតុបតែងខ្លួន មានការវិវឌ្ឍន៍ខុសៗគ្នាទៅតាមសម័យកាលនីមួយៗ ។ យើងខ្ញុំសូម លើកតែការតុបតែងខ្លួនក្នុងសម័យកាលបច្ចុប្បន្ន ។

គេឃើញ "ព្រះពលទេព" និង "នាងទេវី" តែងកាយដូចខាងក្រោម

+ សំពត់អាវស្តេចមាយ

- សំពត់សារបាប់ពណ៌លឿងទុំសម្បុយ
- អាវសារបាប់ពណ៌លឿងទុំ
- មួកប្រពាតពណ៌លឿងទុំ
- សុពណ៌បាទ កោសបាទខ្មៅ

+ សំពត់អាវុព្រះមេឃ្ញ ១ (ទេពី)

- សំពត់សារបាប់សម្ពុយ
- អាវុទ្រនាប់ពណ៌លឿងទុំរឹតខ្លួន
- ពាក់ស្បៃធៀងបែបកូនល្ខាន
- និងប្រដាប់មាស ពេជ្រ

ប្រើពណ៌តាមថ្ងៃទាំង៧

អាទិត្យ	ស្លៀកសំពត់ពណ៌ក្រហម
ចន្ទ	ស្លៀកសំពត់ពណ៌លឿង
អង្គារ	ស្លៀកសំពត់ពណ៌ស្វាយ
ពុធ	ស្លៀកសំពត់ពណ៌ស៊ីលៀប
ព្រហស្បតិ៍	ស្លៀកសំពត់ពណ៌បៃតងខ្ចី
សុក្រ	ស្លៀកសំពត់ពណ៌ខៀវ
សៅរ៍	ស្លៀកសំពត់ពណ៌ខ្មៅ (ត្រីវង់ទុំ)

ពីជំនាន់មុនគេច្រើនប្រើពណ៌ទឹកមាស នោះគឺជាការតំណាងភោគផលនៃស្រូវ គឺតំណាង
អោយស្រូវទុំពេញស្រែ ពណ៌លឿងទុំ (ពណ៌មាស) ។

១ ពាក្យស្លៀកខ្មែរហៅព្រះនាងទេវី ឬទេពី